

ARCHIWUM HISTORII I FILOZOFII MEDYCYNY

ARCHIVES OF THE HISTORY
AND PHILOSOPHY OF MEDICINE

WYDAWNICTWO POZNAŃSKIEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK
TOM 86 POZNAŃ 2024 VOL. 86

ARCHIWUM
HISTORII I FILOZOFII MEDYCYNY

TOM 86

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORII I FILOZOFII MEDYCYNY
POLISH SOCIETY OF THE HISTORY AND PHILOSOPHY OF MEDICINE

ARCHIWUM
HISTORII I FILOZOFII
MEDYCYNY

TOM 86

ARCHIVES OF THE HISTORY
AND PHILOSOPHY OF MEDICINE

VOL. 86

KRAKÓW 2023

Redaktor naczelny

prof. dr hab. n. med. Andrzej Grzybowski (Katedra Okulistyki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie)

Zastępcy redaktora naczelnego

dr hab. n. med. Jarosław Sak (Uniwersytet Medyczny, Lublin)

dr med. Włodzimierz Witczak (Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. J. Strusia, Poznań)

Sekretarz redakcji

Katarzyna Pawlikowska-Łagód

Kolegium Redakcyjne

prof. nadzw. Karel Černý (Instytut Historii Medycyny i Języków Obcych First Faculty of Medicine Charles University, Czechy), dr. Robert J. Feibel (University of Ottawa, USA), prof. dr hab. Andrzej Felchner (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach Filia w Piotrkowie Trybunalskim, Polska), prof. dr hab. Czesław Jeśman (Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Polska), prof. Vaida Kamuntavičienė (Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie, Litwa), prof. dr hab. Andrzej Kierzek (Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Polska), dr. hab. Aleksandra Kładna (Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie, Polska), dr n.med. Jacek Kotuła (Uniwersytet w Zielonej Górze, Polska), prof. dr hab. nauk med. Eugeniusz Kucharz (Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Polska), prof. Christopher T. Leffler (Virginia Commonwealth University Medical Center, USA), prof. dr hab. Halina Lichočka (Zakład Historii Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Techniki, Instytut Historii Nauki PAN im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów, Polska), prof. nadzw. Donatella Lippi (Uniwersytet we Florencji, Włochy), prof. Marta Nadraga (Narodowy Uniwersytet Medyczny we Lwowie, Ukraina), dr n. hum. Agnieszka Polak (Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Polska), prof. dr hab. med. Janusz Skalski (Uniwersytet Jagielloński, Polska), dr n.med. Ewa Skrzypek (Warszawski Uniwersytet Medyczny, Polska), dr hab. n. med. Adam Szarszewski (Gdański Uniwersytet Medyczny, Polska), prof. dr hab. Bożena Urbanek (Instytut Historii Nauki PAN, Polska), prof. George M. Weisz (University of New South Wales, Australia)

Recenzenci

prof. dr hab. Andrzej Kierzek (Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu), dr n. med. Jacek Kotuła (Uniwersytet w Zielonej Górze), prof. dr hab. n. med. Eugeniusz Kucharz (Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach), prof. dr hab. Andrzej Obrębowski (Uniwersytet Medyczny w Poznaniu), dr hab. n. med. Jerzy Reymond (Radomski Szpital Specjalistyczny), dr hab. n. med. Jarosław Sak (Uniwersytet Medyczny w Lublinie), prof. dr hab. med. Janusz Skalski (Uniwersytet Jagielloński), prof. dr hab. Andrzej Wałkowski (Uniwersytet Łódzki), dr n. med. Robert Wiraszka (Radomskie Centrum Onkologii), dr med. Włodzimierz Witczak (Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. J. Strusia w Poznaniu)

Publikacja finansowana przez Naczelną Izbę Lekarską

Adres redakcji

Archiwum Historii i Filozofii Medycyny

ul. Górczyczewskiego 2/3

60-554 Poznań

e-mail: redakcja.ahifm@gmail.com

tel.: 512 359 821

SPIS TREŚCI

Od redakcji	7
--------------------	---

Rozprawy

1. Krzysztof Batycki Historia Zakładu Radiologii Pediatrycznej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (część 1)	11
2. Alena Furdova, Zoltan Olah The Beginnings of the Development of Ophthalmology in Slovakia Region Bratislava	25
3. Andrzej Kierzek Klinika Otolaryngologii Uniwersytetu Jana Kazimierza	33
4. Michał Korab Działalność wojskowego Centrum Szpitalnego „Zamość” po kapitulacji Armii „Kraków” w 1939 r.	51
5. Mateusz Mikołajczyk Factors that Contributed to the Good Condition of Nicolaus Copernicus’s Teeth	63
6. Michał Początek Rewolucja o odroczonej konkluzji. Reforma zdrowia publicznego w perspektywie polskiej rewolucji „Solidarności” 1980-1981	71
7. Bożena Urbanek Starość. Niechęć czy pesymistyczna aprobata stanu... (Problem w publicystyce medycznej XIX i początków XX wieku)	87

Biogramy

8. Andrzej Grzybowski, Agnieszka Rabiza Konrad Dziegielewski (1903-1977). Zasłużony współtwórca okulistyki poznańskiej	97
9. Michał Korab, Agata Mormul Pułkownik doktor Władysław Gergovich (1893-1951). Biografia lekarza-żołnierza	101

- 10. Andrzej Grzybowski, Agnieszka Rabiza**
Witold Maciej Kapuściński (1882-1951). Twórca poznańskiej Kliniki Okulistycznej 107
- 11. Andrzej Grzybowski, Agnieszka Rabiza**
Witold Juliusz Kapuściński (1910-1988). Humanista i twórca okulistyki uniwersyteckiej w polskim Wrocławiu 115
- 12. Michał Korab**
Chirurgia w czasach wojny – losy majora lekarza Henryka Mazanka, kierownika grupy chirurgicznej Szpitala Ewakuacyjnego nr 21 w Lublinie, podczas kampanii wrześniowej 1939 roku 123
- 13. Andrzej Kierzek, Andrzej Obrębowski, Jacek Kotuła**
Emma Mościsker (1898-1942). Jedna z pionierek polskiej foniatrii 131
- 14. Andrzej Grzybowski, Witold Pactwa**
Franciszek Naróg (1891-1969). Okulista wojskowy i badacz wpływu witamin na oko 141
- 15. Andrzej Grzybowski, Witold Pactwa**
Ludwik Rostkowski (1894-1973). Okulista i współorganizator warszawskiej służby zdrowia 147
- 16. Andrzej Grzybowski, Monika Zamachowska**
Franciszek Sroczyński (1862-1900). Uzdolniony docent okulistyki w Krakowie 155
- 17. Andrzej Grzybowski, Agnieszka Rabiza**
Jan Władysław Stasiński (1869-1939). Poznański okulista i pionier okulistyki dziecięcej w Polsce 163
- Wspomnienia**
- 18. René Mély**
In memoriam Dr. Robert Heitz (1932-2021) 169
- 19. Stanisław Bień**
Dr med. Zbigniew Szlenk (1931-2022). Wybitny historyk otorynolaryngologii. Człowiek niepospolity – *in memoriam* 171

Od Redakcji

W kolejnym tomie „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny” zamieszczone zostały prace dotyczące różnych zagadnień i postaci, jednak dominuje w nim tematyka okulistyczna. Przedstawiono sylwetki i dorobek naukowy kilku okulistów polskich: bardziej znanych (Witolda Macieja i Witolda Juliusza Kapuścińskich, Jana Władysława Stasińskiego), ale i trochę – niesłusznie – zapomnianych (Franciszka Naroga, Feliksa Sroczyńskiego, Konrada Dziegielewskiego i Ludwika Rostkowskiego). Autorzy zagraniczni dodali do tego bloku tematycznego prace o początkach oftalmologii słowackiej; przypomniano także postać zmarłego niedawno francuskiego okulisty Roberta Heitza, który zajmował się nie tylko praktyką, lecz także historią swojej specjalności. Trzy prace dotyczą zagadnień otolaryngologicznych. Ponadto uwagę czytelników powinny zwrócić interdyscyplinarne teksty poruszające obszary pogranicza medycyny, socjologii i polityki.

Życzymy przyjemnej, pouczającej – i co nie mniej ważne – krytycznej lektury.

*Prof. dr hab. med. Andrzej Grzybowski
Dr n. med. Włodzimierz Witczak*